

Pientareita

TARVITAAN MAATALOUSYMPÄRISTÖSSÄ

Pientareet ovat monivuotisen luonnonkasvillisuuden peittämiä alueita pellon ja ojan tai metsän välissä sekä teiden varsilla. Pientareet ovat yleensä avoimia alueita. Toisinaan niillä kasvaa muutamia maisemapuita tai pajuryhmiä. Suomen luonnon monimuotoisuuden tilaa tutkittaessa on todettu, että erilaisten pientareiden ja reuna-alueiden merkitys maatalousympäristön lajistolle on suuri, etenkin sellaisilla maatalousalueilla, joilla avointa viljelemätöntä elinympäristöä on vähän jäljellä. Esimerkiksi Suomen mesipistiäisistä 70% elää ihmisen luomissa avoimissa kulttuuriympäristöissä. Mesipistiäisillä tarkoitetaan kaikkia luonnonvaraisia ja tarhattuja mehiläisiä ja kimalaisia.

Kukkivat pientareet ovat osa maaseudun perinteistä kulttuuriympäristöä ja ne tuottavat iloa kaikille.

MIKSI PIENTAREITA TARVITAAN

Ojen ja pientareiden pinta-alan väheneminen johtuu salaojituksista ja peltojen lohkokoon kasvattamisesta. Tämä on yksi keskeinen maatalousluonnon köyhtymistä aiheuttanut muutos maataloudessa viimeisinä vuosikymmeninä.

Pientareet kuivina ja avoimina ympäristöinä korvaavat kadonneita niittykasvien ja hyönteisten elinpaikkoja. Pientareet hyödyttävät maatalousalueiden lajistoa laajasti, koska niillä on merkitystä monille eliöryhmille. Pientareiden koko lajisto; puut, pensaat, ruohovartistet, hyönteiset ja linnut, kaikki hyötyvät toisistaan.

Puolet maatalousympäristön kasvi- ja hyönteislajeista elää kuivilla niityillä. Kaikki pientareet eivät ole kuitenkaan kuivia ympäristöjä; myös kasvistoltaan rehevä piennar on erilaisille eliöille merkittävä.

Pientareilla elävä niittykasvilajisto tarjoaa elinpaikkoja ja ravintoa pölyttäjille, jotka pölyttävät peltokasveja ja parantavat näin sadon määrää ja laatua. Tärkeimmät pölyttäjäryhmät Suomessa ovat luonnonvaraiset kimalaiset, mehiläiset, kukkakärpäset ja päivä- ja yöperhoset. Pientareilla elää myös runsaasti petohyönteisiä, kuten leppäkerttuja, loispistiäisiä ja maakiitäjäisiä, jotka torjuvat peltojen tuhohyönteisiä. Pientareet ovat erityisen tärkeitä hyönteisille, sillä ne lisääntyvät ainoastaan paikoissa, joissa on sopivat kukkaresurssit kesällä, sekä pesäpaikkoja ja riittävästi suojaa talvella.

Maatalousympäristön linnuille, etenkin peltolinnuille, pientareet tarjoavat ruokailu- ja pesäpaikkoja. Pientareita hyödyntävät kuitenkin niin metsän, kuin peltojenkin lintulajit. Pientareet tarjoavat suojaa linnuille ja piennisäkkäille maatalouskoneilta ja pedoilta.

Pientareet ne toimivat ekologisina käytävinä, jotka mahdollistavat kasvien, eläinten ja hyönteisten leviämisen alueiden välillä. Mitä leveämpi piennar, sitä enemmän pientareella on kasvi- ja hyönteislajeja. Pientareet auttavat lajeja sekä säilymään, että leviämään alueelta toiselle.

Piennar ehkäisee maan eroosiota ja estää sorkkumia. Pitkien kuivuusjaksojen ja rankkojen sateiden yleistyessä se toimii niin tulvavesien, kuin ravinteidenkin pysäyttäjänä. Myös maanalainen monimuotoisuus on pientareella suurempi kuin viereisellä peltoalueella.

Piennar helpottaa viljelyä teknisesti, kun hankalat kulmat ja reunat säilytetään pientareina. Leveä ja mahdollisimman pitkä piennar on helpoin viljelytekniisesti ja se on myös luonnon monimuotoisuuden kannalta hyödyllisin.

KOLME VINKKIÄ PIENTAREIDEN HOITOON:

1. Niitto

Niitä pientareet elo-syyskuussa. Suositeltavaa on jättää myös kokonaan niittämättömiä laikkuja pientareille. Niiton jälkeen hyönteiset yleensä hylkäävät alueen nopeasti. Mitä myöhemmin pientareet niitetään, sen monimuotoi-

sempi kasvi- ja hyönteislajisto niille muodostuu. Syyskesään mennessä kasvit ovat ehtineet ainakin osittain tuottaa siementä ja levitä. Niittojätteen poiskeräys sekä paahteisen reuna-alueen niittämättömyys tarjoavat myös perhosille parhaimmat lisääntymisolot. Niittotekniikalla on väliä; leikkuriniittokoneet ovat murskaimia tai murskaavia niittokoneita parempia hyönteisille.

2. Vieraslajien poisto

Haitalliset vieraslajit olisi poistettava pientareilta mahdollisimman nopeasti niiden ilmaantua, kullekin vieraslajille sopivalla tavalla. Vieraslajien yleisimpiä torjuntakeinoja ovat niittäminen, kitkeminen, kaivaminen juurineen, peittäminen, avokesannointi ja kemiallinen torjunta. Haitalliset vieraslajit ovat aggressiivisiä leviäjiä, jotka syrjäyttävät luonnonlajit ja köyhdyttävät luonnon monimuotoisuutta. Mitä varhaisemmassa vaiheessa vieraslaji päästään torjumaan, sitä helpompi siitä on päästä pysyvästi eroon.

3. Avoimuuden ylläpitäminen

Pientareet olisi hyvä pitää mahdollisimman avoimina, sillä monet niittykasvit ja niillä viihtyvät hyönteislajit, kuten perhoset ja pölyttäjät, kaipaavat etenkin avoimia, lämpimiä ja valoisa alueita. Pientareilla voi säästää yksittäisiä maisemapuita, kuten jaloja lehtipuita, hedelmäpuita, raitaa, pihlajaa ja tuomea sekä ravintoa ja suojaa tarjoavia pensaita, kuten pajuja.

LÄHTEET ja LISÄTIETOA

Kuva: Jaska Poikolainen

Birge, T. 2021. Pölyttäjätasvällinen maatala. Periaatteet ja käytännöt pölyttäjätasvällisempään maatalouteen.

Erävuori ym. 2017. Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat korvaavat elinympäristöt maantie- ja rataverkolla, esiselvitys. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 8/2017.

Hyvönen, T; Heliölä, J; Koikkalainen, K; Kuussaari, M; Lemola, R; Miettinen, A; Rankinen, K; Regina, K; Turtola, E. 2020. Maatalouden ympäristötoimenpiteiden ympäristö- ja kustannustehokkuus (MYTTEHO): Loppuraportti.

Heliölä, J., Kuussaari, M., Pöyry, J. 2021. Pölyttäjien tila Suomessa: Kansallista pölyttäjätasvällisyyttä tukeva taustaselvitys.

<https://luonnontila.fi/indikaattorit-elinymparistoittain/maatalousymparistot/>. Suomen ympäristökeskuksen päivittyvä verkkajulkaisu

Pienvesiopus. Pienvesien tunnistaminen ja lainsäädäntö. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 36/2019

Ruokavirasto. Näin edistät luonnon monimuotoisuutta pellolla (2023). <https://www.youtube.com/watch?v=Dxf7tTFXcWI>

